Η Συμφωνική Ορχήστρα και η εξέλιξή της (μέσα από τις pop, jazz ορχήστρες κα.)

Η Συμφωνική Ορχήστρα είναι ένα μουσικό σύνολο, μια ορχήστρα μεγάλης κλίμακας, αποτελούμενη από συγκεκριμένα όργανα, που χρησιμοποιείται συνήθως για την εκτέλεση έργων συμφωνικής μουσικής ή όπερας. Διαφορετικοί άνθρωποι που παίζουν διαφορετικά όργανα, προσπαθούν να έρθουν σε συμφωνία.

Η ανάπτυξη εν γένει της ορχήστρας, συνδέεται με την εξέλιξη της οργανικής μουσικής και της όπερας κατά τον 17ο αιώνα και την εποχή του Μπαρόκ. Πριν από την περίοδο αυτή, υπήρχαν μικρά μουσικά σύνολα (consort, ensemble). Με τη ραγδαία εξέλιξη της όπερας, οι ορχήστρες της εποχής, άρχισαν σταδιακά να παίρνουν μια τυποποιημένη μορφή και αυστηρότερη δομή.

Σύνθεση Οργάνων:

Τα όργανα της συμφωνικής προέρχονται από πολλούς λαούς της όλου του κόσμου, κυρίως όμως της Ανατολής, και διαμορφώθηκαν από την Αναγέννηση και το Μπαρόκ, μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα. Στη μουσικολογία, διαχωρίζονται τα μουσικά

όργανα, ανάλογα με τον τρόπο που παράγουν τον ήχο σε: ιδιόφωνα, μεμβρανόφωνα, χορδόφωνα, αερόφωνα και ηλεκτρόφωνα. Στη μουσική πρακτική, έχει επικρατήσει για τα όργανα της ορχήστρας μία διαφορετική κατάταξη. Η κλασική συμφωνική ορχήστρα αποτελείται από τέσσερις βασικές κατηγορίες οργάνων:

- Τα έγχορδα: Βιολιά—διακρίνονται περαιτέρω σε *πρώτα* και *δεύτερα* βιολιά
- Βιόλες
- Βιολοντσέλα
- Κόντρα-μπάσα
- Τα ξύλινα πνευστά: Τα πνευστά με απλό επιστόμιο: Φλάουτο, Πίκολο
- Τα πνευστά με μονή γλωττίδα: Κλαρινέτο, Μπάσο Κλαρινέτο, Σαξόφωνο.
- Τα πνευστά με διπλή γλωττίδα: Όμποε, Αγγλικό Κόρνο, Φαγκότο, Κόντρα Φαγκότο.
- Τα χάλκινα πνευστά: Τρομπέτες (για υψηλές φωνές), Κόρνα (για μεσαίες ή χαμηλές φωνές), Τρομπόνια (για χαμηλές φωνές), Τούμπα (για χαμηλές φωνές). Άλλα χάλκινα πνευστά είναι το φλικόρνο, η κορνέτα, το ευφώνιο, καθώς και άλλα που έχουν υποπέσει σε αχρηστία, όπως σουζάφωνο και οφικλείδα.
- Τα κρουστά όργανα: Τύμπανο, Κύμβαλα ή Πιάτα, Ξυλόφωνο, Γκραν Κάσα, Τρίγωνο και Τσελέστα.

Συνολικά η Συμφωνική Ορχήστρα μπορεί να αποτελείται από περισσότερους από 50 εκτελεστές, ενώ οι μεγαλύτερες ορχήστρες μπορεί να πλησιάζουν και τα 100 όργανα.

Μουσικά όργανα και Ορχήστρες της Αναγέννησης

Την εποχή αυτή, οι τεχνίτες των οργάνων τελειοποιούν αρκετά από αυτά και κατά συνέπεια αρκετοί μουσικοί ρίχνονται στην εξερεύνησή τους. Καθώς η θρησκευτική χορωδιακή μουσική έφτανε στο αποκορύφωμά της γύρω στα 1550, άρχισαν τότε να εμφανίζονται τα πρώτα σύνολα καθαρά οργανικής μουσικής. Τα μουσικά όργανα χρησιμοποιήθηκαν επίσης για να συνοδεύσουν χορούς, αυτοσχεδιάζοντας το μεγαλύτερο μέρος της μουσικής τους και πολλοί συνθέτες που έγραφαν μουσική ακρόασης μόνο για όργανα, δανείζονταν γνωστές μελωδίες που χρησιμοποιούνταν σε χορούς.

Το ορχηστικό *Καντσόνε* (=***τραγούδι***, στα Ιταλικά), ήταν διαφορετικό από την τραγουδιστή του μορφή και γραφόταν κυρίως για Χάλκινα Πνευστά. Είχε ένα ύφος «ελαφρύ», γρήγορο και ρυθμικό. Γενικά η ορχηστική μουσική παιζόταν από όργανα της ίδιας οικογένειας: Έγχορδα, πνευστά ή ομάδες από φλογέρες. Πάντως περιστασιακά εμφανίζονταν και ορχήστρες που περιείχαν διαφορετικές ομάδες

οργάνων αποτελώντας έτσι των πρόγονο των σύγχρονων ορχηστρών.

Επίσης, με τη χρήση επαναλήψεων και συναισθηματικών αντιθέσεων, φτιάχνονταν ενδιαφέρουσες συνθέσεις για πληκτροφόρα όργανα όπως το Εκκλησιαστικό όργανο ή το Κλειδοκύμβαλο.

Οι Συνθέτες παρουσίασαν και μεγαλύτερα έργα, είτε παίζοντας γνωστές μελωδίες σε πολλές παραλλαγές είτε βάζοντας σε ένα ενιαίο έργο σειρές από χορούς της εποχής με διαφορετικούς ρυθμούς. Ένα από τα πιο αγαπητά όργανα που πολλές οικογένειες είχαν, ήταν το Αναγεννησιακό Λαούτο που μπορούσε να ακούγεται μόνο του ή και να συνοδεύει το τραγούδι. Γενικά, οι δυνατές αντιθέσεις και οι ζωηρή έκφραση χαρακτήριζαν αυτή την προοδευτική μουσική που αποτελούσε μία νέα περίοδο στην τέχνη, μία νέα τεχνοτροπία που έμεινε γνωστή ως Μπαρόκ.

- Τοκκάτα από την όπερα *Ορφέο* του Κλάουντιο Μοντεβέρντι

Συνθέτες:

- Κλεμάν Ζανεκέν (1480-1558) Γάλλος
- Τζιοβάννι Πιερλουΐτζι ντα Παλεστρίνα Ιταλός
- Κλάουντιο Μοντεβέρντι Ιταλός
- Αντριάνο Μπανκιέρι (1568 - 1634) Ιταλός
- Χάινριχ Ίζαακ (1450-1517) Φλαμανδός
- Άντριαν Βίλαερτ (1490-1562) Φλαμανδός
- Τομά Λουί δε Βικτόρια (1548-1611) Ισπανός
- Ζοσκέν ντε Πρε (1450 - 1521) Γαλλο-Φλαμανδός

- Ορλάντο ντι Λάσσο (1530 - 1594) Γαλλο-Φλαμανδός
- Ορλάντο Γκίμπονς (1583 - 1625) Άγγλος
- Μίχαελ Πρετόριους (1571-1621) Γερμανός
- Γιάκομπους Γκάλους (1550-1591) Γερμανός
- Αντρέα Γκαμπριέλι (1515-1586) Ιταλός
- Τζιοβάννι Γκαμπριέλι (1554 - 1612) Ιταλός
- Φραγκίσκος Λεονταρίτης (περ. 1518 - περ. 1572) Έλληνας

Μπαρόκ Ορχήστρα:

Η Μπαρόκ Ορχήστρα (1600-1750), αποτελούνταν μόνο από έγχορδα και επιπρόσθετα όργανα του λεγόμενου συνεχούς βάσιμου ή μπάσο κοντίνουο (basso continuo), όπως το τσέμπελο ή το λαούτο. Στα πλαίσια της αναζήτησης και άλλων ηχοχρωμάτων, προστέθηκαν σταδιακά και πνευστά όργανα όπως το όμποε. Χάλκινα πνευστά όργανα και κρουστά, χρησιμοποιούνταν μόνο σε ειδικές περιπτώσεις για τον ιδιαίτερο χρωματισμό των μουσικών έργων. Στα τέλη του Μπαρόκ, οι ορχήστρες διακρίνονται για τα εξής χαρακτηριστικά τους:

- Κυριαρχούν τα έγχορδα
- Χρησιμοποιούνται λίγα ξύλινα πνευστά όπως όμποε, φλάουτο.
- Χάλκινα πνευστά ή κρουστά χρησιμοποιούνται κατά περίσταση

- Είναι ολιγομελής με 10-12 έγχορδα και περίπου 6 πνευστά (πλήρης ορχήστρα)
- Η ορχήστρα διευθύνεται ουσιαστικά από τον μαέστρο, ο οποίος παίζει το συνεχές βάσιμο στο τσέμπαλο.
- Οι ορχήστρες είχαν μέχρι 18 άτομα.

Συνθέτες της Μπαρόκ Ορχήστρας, υπήρξαν οι: J. S. Bach, G. Handel, A. Vivaldi.

Κλασσική Συμφωνική Ορχήστρα:

Κατά την μετάβαση από την Μπαρόκ στη στην κλασική μουσική περίοδο (17ος-18ος αιώνας), η ορχήστρα υπέστη σημαντικές μεταβολές σε συνδυασμό με αλλαγές και στην ίδια την μουσική και ειδικότερα την γέννηση της Συμφωνίας, που αποτελεί και την κατεξοχής ορχηστρική μορφή σύνθεσης.

Αυτή την εποχή, η συμφωνική ορχήστρα με τη σημερινή της μορφή, άρχισε να διαμορφώνεται με τη **Σχολή του Μαινχάιμ** και την εκτέλεση έργων σημαντικών συνθετών, όπως του Χάυδν, Μότσαρτ και του Μπετόβεν. Ο αριθμός των εκτελεστών αυξάνεται σημαντικά ενώ παράλληλα γίνεται για πρώτη φορά η ταξινόμηση των εγχόρδων σε διακριτές ομάδες (πρώτα και δεύτερα βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλα, κοντραμπάσα). Τα ξύλινα πνευστά όργανα αποκτούν μόνιμη θέση και μεταξύ αυτών είναι και τα χάλκινα(τρομπέτες και τρομπόνι. Όχι η

τούμπα ακόμη). Σε άμεση συσχέτιση και με τις μεγάλες δημόσιες συναυλίες που καθιερώνονται, η κλασική συμφωνική ορχήστρα διαθέτει επίσης δυνατότερο ήχο.

Ρομαντική Μουσική:

Ρομαντική ονομάζεται η μουσική που ανήκει στο ευρύτερο πνευματικό κίνημα που εμφανίστηκε στο τέλος του 18ου αιώνα στη Γερμανία και διαδόθηκε κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19ου στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από έντονες αναφορές σχετικά με την ελευθερία του ανθρώπου, την παιδεία του, την σχέση του με τη φύση αλλά και τον άνθρωπο. Κυριαρχεί μία τάση απελευθέρωσης των συναισθημάτων που δεν υπήρχε στις προηγούμενες εποχές και οι καλλιτέχνες εκφράζουν τον πόνο, την αγάπη, την χαρά χωρίς να αισθάνονται την ανάγκη να τα καλύψουν.

Αυτές όλες οι τάσεις ήταν φυσικό να επηρεάσουν την τέχνη στο σύνολό της και φυσικά και τη μουσική που από την πλευρά της εκφράζει όλες αυτές τις επιθυμίες και τα αισθήματα με νέες τεχνικές όπως:

- Αλλοιωμένες συγχορδίες
- Συνεχείς μετατροπίες (αλλαγές τονικών κέντρων - κλιμάκων)

- Πληθωρικότητα στη μελωδική έκφραση
- Πλούσιες σε ηχοχρώματα ενορχηστρώσεις και πολυπληθείς ορχήστρες

Οι παρτιτούρες των ρομαντικών είναι γεμάτες σημειώσεις σχετικά με την εκτέλεση του έργου έτσι ώστε να μην αφήνουν μεγάλο περιθώριο αυτοσχεδιασμού ενώ ένα είδος που αναπτύσσεται έντονα στην περίοδο αυτή είναι η "Προγραμματική Μουσική". Σε αντίθεση με την "Απόλυτη Μουσική" που στηρίζεται στην καθαρή έμπνευση, η προγραμματική μουσική προσπαθεί να απεικονίσει παραστάσεις ή συναισθήματα χρησιμοποιώντας τα εκφραστικά μέσα που προσφέρουν τα μουσικά όργανα, όπως αντίστοιχα χρησιμοποιούν οι ζωγράφοι τα χρώματα.

Σημαντικά γεγονότα της εποχής είναι και η ανάπτυξη της τεχνικής της ενορχήστρωσης και οι βελτιώσεις και αλλαγές στην όπερα.

Κυριότεροι Εκπρόσωποι:

- Ρίχαρντ Βάγκνερ (1813-1883) Γερμανός
  - Τζουζέπε Βέρντι (1813-1901) Ιταλός
  - Λουίτζι Κερουμπίνι (1760-1842) Ιταλός
  - Μούτσιο Κλεμέντι (1752-1832) Ιταλός
  - Ρουτζέρο Λεονκαβάλο (1857-1919) Ιταλός
  - Φραντς Λιστ (1811-1886) Ούγγρος
  - Γκούσταβ Μάλερ (1860-1911) Αυστριακός
  - Φέλιξ Μέντελσον-Μπαρτόλντυ (1805-1847) Γερμανός
  - Εκτόρ Μπερλιόζ (1803-1869) Γάλλος

- Ζωρζ Μπιζέ (1838-1875) Γάλλος
- Γιοχάνες Μπραμς (1833-1897) Γερμανός
- Γκαετάνο Ντονιτσέττι (1797-1848) Ιταλός
- Νικολό Παγκανίνι (1782-1840) Ιταλός
- Τζάκομο Πουτσίνι (1858-1924) Ιταλός
- Καμίγ Σαιν-Σανς (1835-1921) Γάλλος
- Φρεντερίκ Σοπέν (1810-1849) Πολωνός
- Ρόμπερτ Σούμαν (1810-1856) Γερμανός
- Φραντς φον Σουπέ (1819-1859) Αυστριακός
- Γιόχαν Στράους (1825-1899) Αυστριακός
- Καρλ Τζέρνυ (1791-1857) Αυστριακός
- Σεζάρ Φρανκ (1822-1890) Γάλλος
- Γκαμπριέλ Φωρέ (1845-1924) Γάλλος
- Πιότρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι (1840-1893) Ρώσος
- Λούντβιχ βαν Μπετόβεν (1770-1857) Γερμανός
- Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ (1756-1791) Αυστριακός
- Ζαν Μπατίστ Ντυβερνουά (1802-1880) Γάλλος
- Φραντς Σούμπερτ (1797-1828) Αυστριακός
- Σεργκέι Προκόφιεφ (1891-1953) Ρώσος
- Έντβαρντ Γκριγκ (1843-1907) Νορβηγός
- Γιαν Σιμπέλιους (1865-1957) Φινλανδός
- Μπέντριχ Σμέτανα (1824-1884) Τσέχος
- Νικολάι Ρίμσκυ-Κόρσακοφ (1844-1908) Ρώσος.

Ιμπρεσιονισμός:

Ο μουσικός Ιμπρεσιονισμός ακολουθεί χρονικά κατά μερικές δεκαετίες τον εικαστικό και ταυτίζεται με τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα, την περίφημη Μπέλ Επόκ. Το1918 ο Ζαν Κοκτώ δημοσιεύει ένα

διαβόητο άρθρο με τίτλο «*Ο Κόκορας και ο Αρλεκίνος*», όπου επιτίθεται βίαια στον Ιμπρεσιονισμό και στην αισθητική των προπολεμικών χρόνων. Την ίδια χρονιά ο Ντεμπισύ πεθαίνει και έτσι μπορούμε να πούμε ότι κλείνει επίσημα η ιμπρεσσιονιστική περίοδος στη μουσική. Χρόνια αργότερα, τη δεκαετία του 1950, ο όρος επανέρχεται για να περιγράψει ορισμένες ριζοσπαστικές τάσεις της σύγχρονης μουσικής και επιβιώνει ως τις μέρες μας, καθώς «απουσία προτιμότερου» όπως έχει συχνά ειπωθεί, χρησιμοποιείται για να περιγράψει μουσικές ήπιων τόνων, ατμοσφαιρικές, όπου κυριαρχεί η ρευστότητα στη φόρμα και στη δομή του έργου και η εκλέπτυνση ίσως και η εκζήτηση, στην αναζήτηση καινούργιων ηχοχρωματικών ή αρμονικών συνδυασμών.

Έτσι σήμερα, χρησιμοποιούμε τον όρο για να αναφερθούμε, κατά κύριο λόγο, σε μια χρονική περίοδο της μουσικής, και γενικότερα, σε ένα τύπο μουσικής αισθητικής, η οποία καλύπτει έργα που γράφτηκαν πολύ μετά ή και σε περιπτώσεις, πολύ πριν τον Ντεμπισύ.

Ο πίνακας «Προσκύνημα στα Κύθηρα» του Αντουάν Βατό (1717, Λούβρο-Παρίσι) ενέπνευσε το 1904 στον Κλόντ Ντεμπισύ την πιανιστική σύνθεση «Το νησί της χαράς».

Απροσδιόριστες «εντυπώσεις»

Για το ευρύ φιλόμουσο κοινό ο Κλόντ Ντεμπισύ ταυτίζεται με τον Ιμπρεσιονισμό, πράγμα φυσικό για ένα συνθέτη που, όσο ζούσε, τον αποκαλούσαν

«Γουίστλερ της μουσικής». Σε αρκετές μάλιστα περιπτώσεις ο ίδιος ο Ντεμπισύ, όπως για παράδειγμα αναφορικά με το συμφωνικό έργο Η θάλασσα (1902), αναφερόταν στην πρόθεση του να μεταφέρει όσο πιο πιστά γινόταν στη μουσική, τις εντυπώσεις του από τοπία και φυσικές σκηνές.

Δεν έχουμε παρά να αναφέρουμε μερικούς χαρακτηριστικούς τίτλους από έργα του, όπως Καταχνιές. Και το φεγγάρι κατεβαίνει πάνω στο ναό που αποκαλύπτεται, Βήματα στο χιόνι, που παραπέμπουν ξεκάθαρα σε οπτικές εικόνες. Κάλλιστα θα μπορούσαν να είχαν δοθεί σε ζωγραφικούς πίνακες και είναι μέσα στο κλίμα της εποχής που ήθελε έργα υπαινικτικά, γεμάτα φωτοσκιάσεις και λεπτές χρωματιστές αποχρώσεις, έργα ικανά να εγείρουν ποικίλες, αλλά αρκετά αφηρημένες και τελικά απροσδιόριστες «εντυπώσεις».

Στη σκιά του Ντεμπισύ, πολλοί συνθέτες της εποχής γράφουν συνθέσεις που κινούνται σε ανάλογο μουσικό κλίμα. Ο Μορίς Ραβέλ (Συντριβάνια), ο Αλμπέρ Ρουσέλ (Το συμπόσιο της αράχνης), ή ο Άγγλος Ραλφ Βον-Γουίλιαμς (Μια συμφωνία της θάλασσας) που μελέτησε ενορχήστρωση με τον Ραβέλ στο Παρίσι τον χειμώνα του 1907-1908, δημιουργούν έργα τα οποία κατατάσσονται στην ιμπρεσσιονιστική αισθητική. Το σημαντικό, πάντως, είναι ότι οι περισσότεροι από τους φερόμενους ως επίγονους του Ντεμπισύ κινούνται σε ιμπρεσσιονιστική διάθεση μόνο σε ορισμένα από τα έργα τους, ενώ σε άλλα αγκαλιάζουν άλλα στυλ και τεχνοτροπίες.

Η ανάλυση των τεχνικών καινοτομιών που εισήγαγε στο μουσικό λόγο το έργο του Κλόντ Ντεμπισύ και των συγχρόνων του ξεφεύγει από τα όρια του παρόντος σημειώματος. Σε γενικές γραμμές, πάντως, ως μερικά από τα υφολογικά χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής, μπορούμε να αναφέρουμε τις εξαιρετικά προσεγμένες ενορχηστρώσεις, τη στιλιστική απομάκρυνση από την κλασική διαίρεση της φόρμας για χάρη μιας πιο ελεύθερης μουσικής κατασκευής, όπου φόρμα και περιεχόμενο αρχίζουν να συγχωνεύονται, καθώς και τη χρήση εξωτικών μουσικών στοιχείων (κινέζικα κρουστά, ανατολικές μελωδίες και κλίμακες).

Το τελευταίο αυτό στοιχείο χρησιμεύει και ως συνεκτικός κρίκος μεταξύ Γάλλων και Ελλήνων ιμπρεσιονιστών, καθώς για τους Έλληνες συνθέτες η χρήση οικείων ελληνικών δρόμων και κλιμάκων παρέχει το απαραίτητο πρώτο, εξωτικό, υλικό για τις συνθέσεις τους. Αξιοσημείωτο είναι ότι στα γνωστότερα έργα της περιόδου (Αιμίλιος Ριάδης: Γιασεμιά και μιναρέδες, Πέτρος Πετρίδης: Ιωνική Σουίτα) προβάλλεται μουσικά, περισσότερο η ανατολική παρά η βαλκανική ταυτότητα της χώρας μας.
Δυσκολίες ορισμών

Ο Ιμπρεσιονισμός ως μουσική αισθητική τάση, δεν έχει σίγουρα το εύρος και το βάθος του Κλασικισμού ή του Ρομαντισμού, καθώς περιορίζετε στο Παρίσι των αρχών του περασμένου αιώνα και αποκρυσταλλώνεται στο πρόσωπο του Κλόντ Ντεμπισύ. Όροι όπως ο Ιμπρεσιονισμός ή ο

Εξπρεσιονισμός που τον διαδέχτηκε, αποτελούν, κυρίως, τάσεις, που ξεφεύγουν από την παραδοσιακή, κλασική, αισθητική, χρησιμοποιώντας όρους και κατηγοριοποιήσεις των εικαστικών τεχνών.

Έτσι, στο μέτρο που αναφερόμαστε στην τέχνη του Ντεμπισύ και των συγχρόνων του, ο μουσικός Ιμπρεσιονισμός υπάρχει και έχει καταξιωθεί ως τέτοιος στη συνείδηση του μουσικού κοινού. Αντίθετα, η ευρύτερη μουσική ιμπρεσσιονιστική διάθεση, ως θεωρητική προσέγγιση, είναι πολύ πιο δύσκολο να οριστεί, προδίδοντας την δυσκολία της εφαρμογής εικαστικών όρων στη μουσική δημιουργία, αλλά και την προνομιακή σχέση των δύο τεχνών, καθώς, όσο προβληματικός και αν φαίνεται ο όρος «μουσικός Ιμπρεσιονισμός», ο θεατρικός ή ποιητικός Ιμπρεσιονισμός μας είναι αδιανόητος.

Εκπρόσωποι της Ιμπρεσιονιστικής Μουσικής:

Ο Κλοντ Ντεμπισύ (22 Αυγούστου, 1862-25 Μαρτίου, 1918, πλήρες όνομα: Achille-Claude Debussy) ήταν Γάλλος συνθέτης. Θεωρείται ο κύριος εκπρόσωπος του κινήματος του μουσικού ιμπρεσιονισμού, αν και ο ίδιος δεν αποδεχόταν τον χαρακτηρισμό αυτό.

Άλμπερτ Ρουσσέλ (Albert Roussel): Γάλλος συνθέτης (Τουρκουάν 1869-Ρουαγιάν 1937).

Αιμίλιος Ριάδης: (καλλιτεχνικό ψευδώνυμο του Αιμίλιου Κούη ή Κου). Έλληνας συνθέτης (Θεσσαλονίκη 1886 ή 1880-1935

Τα Έγχορδα της συμφωνικής ορχήστρας

Τα **έγχορδα** όργανα της Συμφωνικής ορχήστρας αποτελούν ίσως το βασικότερο τμήμα της. Οι σύγχρονες ορχήστρες έχουν ως κυρίως σώμα την οικογένεια των εγχόρδων με δοξάρι. Αυτά χωρίζονται σε πέντε διαφορετικές ομάδες:

- Βιολιά—διακρίνονται περαιτέρω σε *πρώτα* και *δεύτερα* βιολιά
- Βιόλες
- Βιολοντσέλα
- Κόντρα-μπάσα

Ο αριθμός των εκτελεστών των οργάνων δεν είναι αυστηρά καθορισμένος και εξαρτάται από τις απαιτήσεις της μουσικής σύνθεσης. Ωστόσο, συγκεκριμένες αναλογίες πιστεύεται ότι οδηγούν σε έναν καλύτερα ισορροπημένο ήχο της ορχήστρας. Μια τυπική συμφωνική ορχήστρα μπορεί να περιέχει 16 πρώτα βιολιά, 14 δεύτερα βιολιά, 12 βιόλες, 10 τσέλα και 8 κόντρα-μπάσα. Οι μουσικοί κάθε ομάδας εγχόρδων εκτελούν άλλοτε το ίδιο μέρος, τις ίδιες δηλαδή νότες, εκτός από περιπτώσεις που ο συνθέτης ορίζει διαφορετικά.

Στα έγχορδα της ορχήστρας συγκαταλέγονται επίσης οι άρπες καθώς και το πιάνο, όποτε αυτό χρησιμοποιείται ως ορχηστρικό όργανο.

Βιολί

Το **βιολί** είναι έγχορδο μουσικό όργανο που παίζεται με δοξάρι. Έχει 4 χορδές διαφορετικού τονικού ύψους (σολ, ρε, λα, μι), που χορδίζονται κατά διαστήματα πέμπτης και η μουσική του έκταση περιλαμβάνει 44 χρωματικούς φθόγγους. Το βιολί στηρίζεται στον ώμο ενώ με το ένα χέρι ο μουσικός απλώς πιέζει τις χορδές με το να το κρατά καθόλου ενώ με το άλλο κινεί το δοξάρι επάνω στις χορδές. Το βιολί εμφανίστηκε τον 16ο αιώνα ως εξέλιξη του μεσαιωνικού Φιντλ (αγγλ. *fiddle*), του ιταλικού *Λίρα ντα μπράτσο* (ιταλ. *lira da braccio*) και του Ρεμπέκ. Τη σημερινή μορφή του την πήρε κυρίως στην Ιταλία, όπου μεγάλες οικογένειες κατασκευαστών όπως οι Αμάτι, Γκουαρνέρι και Στραντιβάριους, δημιούργησαν θαυμάσιας ακουστικής όργανα που μέχρι και σήμερα θεωρούνται αξεπέραστα. Κατά την εποχή της αναγέννησης δημιουργήθηκαν σημαντικές σχολές βιολιού, που άκμασαν στη Βενετία, τη Μπολόνια, τη Φλωρεντία, τη Ρώμη, και σε άλλες Ιταλικές πόλεις. Τα πρώτα βιολιά χρησιμοποιήθηκαν για την εκτέλεση έργων λαϊκής και χορευτικής μουσικής. Κατά τον 17ο αιώνα το βιολί αντικατέστησε τη βιόλα ντα γκάμπα ως το σημαντικότερο έγχορδο στη μουσική δωματίου. Οι περισσότεροι μεγάλοι συνθέτες έγραψαν μουσική για σόλο βιολί, μεταξύ των οποίων οι δάσκαλοι του Μπαρόκ Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ και Γκέοργκ Φρήντριχ Χαίντελ αλλά και σημαντικοί συνθέτες της κλασικής εποχής όπως οι Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ και Λούντβιχ βαν Μπετόβεν.

Κατασκευή

Το βιολί έχει ταστιέρα χωρίς τάστα, γεγονός που κάνει δύσκολη την εκμάθησή του. Οι χορδές του εκτείνονται κατά μήκος της ταστιέρας και στερεώνονται με κλειδιά στον χορδοστάτη, αφού περάσουν επάνω από ένα ξύλινο στήριγμα, τον *καβαλάρη*, που συγκρατείται στη θέση του από την πίεση των χορδών. Ο καβαλάρης μεταδίδει τις ταλαντώσεις των χορδών στο κούφιο (με αέρα) σκάφος που μεγεθύνει τον ήχο, λειτουργώντας κατ' ουσίαν ως αντηχείο. Στο εσωτερικό του οργάνου, κάτω από τον καβαλάρη, βρίσκεται ένα λεπτό ραβδάκι (*ψυχή*) που μεταβιβάζει τις ταλαντώσεις των χορδών στη ράχη του οργάνου, συμβάλλοντας έτσι στη διαμόρφωση του χαρακτηριστικού ήχου του

βιολιού.

Βιόλα

Η **Βιόλα** είναι έγχορδο μουσικό όργανο που μοιάζει με το βιολί και παίζεται επίσης με δοξάρι που αποτελείται από 200-250 τριχιές αλόγου.

Ο ήχος του είναι βαρύτερος από του βιολιού. Έχει τέσσερις χορδές διαφορετικού πάχους (ντο, σολ, ρε, λα), που κουρδίζονται κατά διαστήματα πέμπτης και η μουσική του έκταση περιλαμβάνει 37 χρωματικούς φθόγγους. Εξελίχτηκε ταυτόχρονα με το βιολί και έχει το ίδιο σχήμα, με τη διαφορά πως είναι λίγο μεγαλύτερη στις διαστάσεις ενώ παίζεται και αυτή τοποθετημένη στον ώμο.

Η μεγαλύτερη βιόλα στον κόσμο είναι 2 μέτρα ενώ η μικρότερη μόλις 60 εκατοστά. Για μικρότερο ύψος υπάρχει και διαφορετική μεγέθους βιόλα.

Βιολοντσέλο

Το **Βιολοντσέλο** ή αλλιώς **Τσέλο**, είναι ένα έγχορδο μουσικό όργανο που παίζεται με δοξάρι. Έχει τέσσερις χορδές (από τη χαμηλότερη: *ντο, σολ, ρε, λα*), όπως και τα υπόλοιπα έγχορδα της συμφωνικής ορχήστρας.

Ο βιολοντσελίστας, είναι πάντα καθιστός, τοποθετεί το βιολοντσέλο ανάμεσα στα πόδια του και το στηρίζει στο έδαφος με τη βοήθεια μίας ρυθμιζόμενης μεταλλικής ράβδου στήριξης. Πρόγονος του βιολοντσέλου είναι η βιόλα ντα γκάμπα, την οποία ο εκτελεστής συγκρατούσε ανάμεσα στις γάμπες του.

Το βιολοντσέλο έχει ένα πλούσιο και δυνατό ήχο. Είναι βασικό όργανο τόσο στη μουσική δωματίου όσο και στη συμφωνική ορχήστρα. Το σκάφος του (το ξύλινο σώμα) έχει μήκος 75 εκ. ενώ οι χορδές του είναι πιο παχιές από του βιολιού και της βιόλας και χρησιμοποιείται συνήθως μαζί με το Κοντραμπάσο για να παίξει τις μπάσες νότες ενός μουσικού έργου, λόγω όμως της μεγάλης μουσικής του έκτασης, είναι εξίσου αξιόλογο και ως σόλο όργανο.

Το βιολοντσέλο πρωτοεμφανίστηκε στην Ευρώπη στα μέσα του 16ου αι. και αρχικά ονομαζόταν *βιολοντσίνο*. Κατά καιρούς υπέστη πολλές τροποποιήσεις, ενώ στον Στραντιβάρι οφείλεται κυρίως ο καθορισμός του οριστικού τύπου και των διαστάσεων του βιολοντσέλου που είναι διπλό σε μέγεθος από τη βιόλα. Η άνοδος του οργάνου άρχισε στην Ιταλία τον 17ο αι., με τον Μπαχ και τις Σουίτες του για σόλο βιολοντσέλο και σταδιακά άρχισαν να ανακαλύπτονται οι τεχνικές και οι εκφραστικές δυνατότητές του. Με τον ρομαντισμό, το βιολοντσέλο πήρε ξεχωριστή θέση στην ορχήστρα ως στοιχείο αυτόνομο, στο οποίο οι συνθέτες εμπιστεύονταν ορισμένα χαρακτηριστικά μουσικά θέματα ενώ έπαιξε αξιόλογο ρόλο και ως βασικός συντελεστής του κουαρτέτου εγχόρδων.

Ο Μπετόβεν, οι ρομαντικοί και ιδιαίτερα ο Βάγκνερ, συνέτειναν στην πλήρη ανεξαρτησία του και έγραψαν ειδικά έργα γι αυτό (Κοντσέρτα, Σονάτες κ.ά), και το χρησιμοποίησαν στα είδη της μουσικής δωματίου, ισότιμα με το βιολί.

Κοντραμπάσο

Το **Κοντραμπάσο** ή αλλιώς **Βαθύχορδο**, είναι ένα έγχορδο μουσικό όργανο που παίζεται με δοξάρι. Έχει μήκος περίπου 1.80 μέτρα και διαθέτει τέσσερις χορδές (*μι, λα, ρε, σολ*), όπως και τα υπόλοιπα έγχορδα της συμφωνικής ορχήστρας. Παλιότερα, ήταν τρίχορδο, ενώ σήμερα υπάρχουν και πεντάχορδα όργανα. Είναι το μεγαλύτερο σε μέγεθος και με τον πιο βαθύ ήχο από τα μέλη της "οικογένειας" του βιολιού. Παίζεται με το κάτω μέρος να στηρίζεται στο έδαφος με τη βοήθεια μεταλλικής ράβδου.

Η καταγωγή του ανάγεται στο β’ μισό του 16ου αι., όπου ανήκε στην οικογένεια της βιόλας ντα γκάμπα

και ονομαζόνταν **βιολόνε**. Για δύο αιώνες και περισσότερο χρησιμοποιήθηκε μόνο για να ενισχύσει την μπάσα μελωδική γραμμή ενός μουσικού έργου, την οποία παίζει το βιολοντσέλο.
Ως σολιστικό όργανο χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Μότσαρτ ενώ αξιοποιήθηκε επιτυχώς και από άλλους συνθέτες όπως ο Σούμπερτ και ο Στραβίνσκι. Ασφαλώς, το μάκρος των χορδών και οι μεγάλες αποστάσεις ανάμεσα στους φθόγγους του, δυσκολεύουν κάποιες τεχνικές εκτέλεσης ενω είναι πιο δύσκολο να παίξει γρήγορες μελωδίες σαν αυτές που αποδίδουν τα υπόλοιπα έγχορδα!

Το κοντραμπάσο είναι επίσης βασικό όργανο της τζαζ μουσικής όπου παίζεται συνήθως όχι με το δοξάρι αλλά με τα δάχτυλα (*pizzicato*).

Γνωστοί κοντραμπασίστες της τζαζ είναι οι Τσαρλς Μίνγκους, Σκοτ Λα Φάρο, Ρέι Μπράουν κ.ά.

Τεχνικές

Βιμπράτο

Βιμπράτο ονομάζεται μια ελάχιστα αισθητή διακύμανση στο ύψος της νότας. Η κίνηση αυτή δημιουργείται όταν ένας μουσικός εγχόρδων πιάνει μια νότα με το δάχτυλο του αριστερού χεριού και σύρει το δοξάρι με το δεξιό, αλλά δεν αφήνει το δάχτυλο του στην ίδια θέση όσο παίζεται η νότα αυτή. Αντί αυτού, κινεί ελαφρά πάνω-κάτω το δάχτυλο του αριστερού χεριού του πάνω στη χορδή δημιουργώντας μία από τις ευρέως χρησιμοποιούμενες τεχνικές στο παίξιμο των εγχόρδων. Συνήθως, όσο πιο αισθαντική είναι η

μουσική και όσο μεγαλύτερης διάρκειας είναι οι νότες, τόσο περισσότερο χρησιμοποιείται το βιμπράτο.

Πιτσικάτο

Πιτσικάτο ονομάζεται ένας τρόπος να παιχτεί το έγχορδο όργανο χωρίς να χρησιμοποιηθεί καθόλου δοξάρι. Όταν σε μία παρτιτούρα είναι σημειωμένη η ένδειξη *pizz* τότε ο μουσικός αφήνει το δοξάρι και τραβά τις χορδές του οργάνου με τα δάχτυλά του. Τα μουσικά περάσματα με την τεχνική αυτή μπορεί να είναι σύντομα, αλλά μπορεί είναι και ολόκληρες μελωδίες.

Ελεύθερο δοξάρι

Κατά την εκτέλεση ενός μουσικού έργου, η κίνηση του δοξαριού μπορεί να γίνει σε μία ή δύο κατευθύνσεις, πάνω ή κάτω. Για τους μουσικούς των εγχόρδων, η απόφαση της κατεύθυνσης της κίνησης αλλά και του σημείου του δοξαριού που θα ακουμπά στις χορδές, είναι κάτι που αποφασίζεται με βάση την καλύτερη απόδοση του μουσικού περάσματος. Για παράδειγμα, η απόδοση ενός *ανάλαφρου* ήχου επιτυγχάνεται με το παίξιμο κοντά στο άκρο του δοξαριού ενώ ένας δυνατός, *βαρύς* ήχος χρειάζεται να παιχτεί πιο κοντά στη λαβή του δοξαριού. Κάποια σημάδια της μουσικής σημειογραφίας επάνω στις παρτιτούρες, καθορίζουν την κατεύθυνση του δοξαριού ξεχωριστά για καθεμία νότα κάθε μουσικού κομματιού της συναυλίας.

Η απόφαση των διαφόρων μαέστρων για την χρησιμοποίηση ελεύθερων κινήσεων στα δοξάρια είναι κάτι που σχετίζεται με τα πλεονεκτήματα ή τα μειονεκτήματα αυτών: από τη μία, οι ελεύθερες κινήσεις δημιουργούν συχνά ένα *πλούσιο*, *γεμάτο* ήχο, ενώ από την άλλη, οι ομοιόμορφες κινήσεις επιτρέπουν περισσότερη ομοιογένεια στην ερμηνεία και αποφυγή της χαοτικής εικόνας των δοξαριών που κινούνται σε τυχαίες κατευθύνσεις.

Κουαρτέτο εγχόρδων

Το κουαρτέτο εγχόρδων *Hart House* το 1935

Ο όρος **κουαρτέτο εγχόρδων** περιγράφει αφ' ενός ένα μουσικό σύνολο αποτελούμενο από τέσσερις εκτελεστές εγχόρδων μουσικών οργάνων (τυπικά δύο βιολιά, μια βιόλα κι ένα βιολοντσέλο), και αφ' ετέρου ένα κομμάτι γραμμένο για τέτοιο σύνολο. Ως σύνολο, θεωρείται θεμελιώδες μέρος σε ό,τι αφορά τη μουσική δωματίου, διότι αποτελείται από όργανα της ίδιας οικογένειας και διαθέτει μεγάλη τονική έκταση -κάτι αντίστοιχο της χορωδίας. Ως μουσική φόρμα αποτελεί σημαντικότατο μέσο έκφρασης, κυρίως για συνθέτες μετά το 1750.

Κουαρτέτα μπορούν να συντίθενται και από άλλους συνδυασμούς οργάνων, όπως π.χ. τα πνευστά (στην οποία περίπτωση αναφερόμαστε σε κουαρτέτο πνευστών), τα κρουστά κ.ο.κ. Κατά την ίδια λογική, υπάρχουν και τα κουιντέτα διαφόρων μουσικών οργάνων, τα οποία αποτελούνται από πέντε εκτελεστές· ενδεικτικά, ένα κουιντέτο με πιάνο αποτελείται από ένα κουαρτέτο εγχόρδων και έναν πιανίστα, ωστόσο ένας συνθέτης έχει την ελευθερία να αποκλίνει από τη συγκεκριμένη διάταξη οργάνων.

Η παραδοσιακή φόρμα του κουαρτέτου εγχόρδων

Ένα κουαρτέτο εγχόρδων χωρίζεται στις ακόλουθες τέσσερις κινήσεις, όπως εδραιώθηκε με τα έργα του Χάυντν:

1η κίνηση: Φόρμα σονάτας, Αλέγκρο, στην κύρια τονικότητα (τονική).
2η κίνηση: αργό μέρος, στην τέταρτη βαθμίδα της τονικότητας (υποδεσπόζουσα).
3η κίνηση: Μενουέτο και Τρίο, στην τονική.
4η κίνηση: Φόρμα σονάτας - Ροντό, στην τονική.

Παραλλαγές του κουαρτέτου εγχόρδων μπορούν να γίνουν με την προσθαφαίρεση οργάνων: το κουιντέτο εγχόρδων είναι ένα κουαρτέτο εγχόρδων με την προσθήκη μιας βιόλας, ή ενός βιολοντσέλου (ενίοτε και κοντραμπάσου)· το τρίο εγχόρδων αποτελείται από ένα βιολί, μια βιόλα κι ένα βιολοντσέλο· το κουαρτέτο με κλαρινέτο είναι ένα κουαρτέτο εγχόρδων με την προσθήκη ενός κλαρινέτου.

Κατ' επέκταση του κουαρτέτου, εκτός από το κουιντέτο, υπάρχουν και τα εξής δεδομένα σύνολα: σεξτέτο (έξι όργανα), σεπτέτο (επτά όργανα), οκτέτο (οκτώ όργανα) και νονέτο (εννέα όργανα). Σύνολα με δέκα όργανα και άνω θεωρούνται *οργανικά σύνολα* εν γένει, χωρίς να εμπίπτουν σε κάποια ειδική κατηγορία.

Τα ξύλινα Πνευστά

Τα ξύλινα πνευστά αποτελούν ομάδα πνευστών μουσικών οργάνων και ως όρος χρησιμοποιείται στα πλαίσια της συμφωνικής ορχήστρας,η οποια είναι ένα μουσικό σύνολο, μια ορχήστρα μεγάλης κλίμακας, αποτελούμενη από συγκεκριμένα όργανα, που χρησιμοποιείται συνήθως για την εκτέλεση έργων συμφωνικής μουσικής ή όπερας.Η ανάπτυξη εν γένει της ορχήστρας, συνδέεται με την εξέλιξη της οργανικής μουσικής και της όπερας κατά τον 17ο αιώνα και την εποχή του μπαρόκ. Πριν από την περίοδο αυτή, υπήρχαν μικρά μουσικά σύνολα (*consort*, *ensemble*). Με την ραγδαία εξέλιξη της όπερας, οι ορχήστρες της εποχής άρχισαν σταδιακά να παίρνουν μια τυποποιημένη μορφή και αυστηρότερη δομή. Ως όρος χρησιμοποιείται στα πλαίσια της συμφωνικής ορχήστρας, τη μπάντα καθώς και άλλα μουσικά σύνολα. Ονομάζονται έτσι όχι επειδή απαραίτητα είναι φτιαγμένα από ξύλο αλλά κυρίως επειδή είτε παλαιότερα

κατασκευάζονταν παραδοσιακά από ξύλο (π.χ. φλάουτο), είτε επειδή ο ήχος τους συγγενεύει με τον ήχο των ξύλινων πνευστών.
Τα ξύλινα πνευστά χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

- Στα πνευστά με απλό επιστόμιο:

1. Φλάουτο (σε διάφορες τονικότητες)
2. Πίκολο

- Στα πνευστά με μονή γλωττίδα:

1. Κλαρινέτο (σε διάφορες τονικότητες)
2. Μπάσο κλαρινέτο
3. Σαξόφωνο (σε διάφορες τονικότητες)

- Στα πνευστά με διπλή γλωττίδα:

1. Όμποε
2. Αγγλικό κόρνο
3. Φαγκότο
4. Κόντρα φαγκότο

Φλάουτο (ιταλ. *flauto*, ελλην. πλαγίαυλος) ονομάζεται κάθε πνευστό, του οποίου ο ήχος προκύπτει από την πρόσκρουση ρεύματος αέρα σε μία λεπτή ακμή. Με την πρόσκρουση δημιουργούνται στρόβιλοι, οι οποίοι διεγείρουν ταλαντώσεις στο σωλήνα αέρα του οργάνου..Μέχρι περίπου τα μέσα

του 17ου αιώνα ο σωλήνας του πλαγίαυλου ήταν ενιαίος με κυλινδρική διάτρηση. Στη συνέχεια παρουσιάστηκε, αρχικά στη Γαλλία, ένας τύπος που "σπάει" σε τρία τμήματα (σπαστός πλαγίαυλος 1780), την κεφαλή, το μεσαίο τμήμα και τη βάση. Από αυτά, η κεφαλή είχε κυλινδρική διάτρηση, ενώ τα άλλα μέρη μία αντίστροφη κωνική.Ο σωλήνας του πλαγίαυλου είχε μέχρι το 17ο αιώνα συνήθως 6 οπές. Τάπες και κλειδιά τοποθετήθηκαν αρχικά από Γάλλους κατασκευαστές με τη δημιουργία του λυόμενου τύπου. Στη διάρκεια του 18ου αιώνα αυξήθηκε ο αριθμός των οπών σε 8 και μετά το 1800 ακόμα περισσότερο. Το 1832 κατασκεύασε ο Th. Boehm ένα πλαγίαυλο με κωνική διάτρηση, στον οποίο οι οπές ήταν διαταγμένες αποκλειστικά με κριτήρια ακουστικά και όχι χειρισμού. Το 1847 ακολούθησε ο κυλινδρικός πλαγίαυλος με κεφαλή παραβολικής διάτρησης και βελτιωμένες τάπες, ο οποίος χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα.

Το **πίκολο** είναι ξύλινο πνευστό μουσικό όργανο. Τα κλειδιά του και οι τάπες του είναι διαταγμένα όπως και αυτά του φλάουτου, του οποίου ουσιαστικά αποτελεί μικρότερη έκδοση (πίκολο, στα ιταλικά *piccolo*, σημαίνει *μικρός*). Έχει το μισό μέγεθος από το φλάουτο και είναι μια οκτάβα ψηλότερο. Είναι κατασκευασμένο ακριβώς όπως και το φλάουτο μόνο που η χαμηλότερη νότα του είναι το ρε. Όπως και τα φλάουτα, τα πίκολο είναι φτιαγμένα από ξύλο, μέταλλο, ή είναι ξύλινα με μεταλλική κεφαλή.Το πίκολο συμπεριλήφθηκε στην ορχήστρα τον 18ο-19ο αιώνα και ο πρώτος συνθέτης που το συμπεριέλαβε σε βασικό ορχηστρικό του έργο ήταν ο Μπετόβεν. Ωστόσο υποστηρίζεται ότι ο Τσαϊκόφσκι ήταν ο πρώτος συνθέτης που ανέδειξε τις πραγματικές του δυνατότητες στο έργο "ο Καρυοθραύστης". Λόγω της ομοιότητας με το φλάουτο, το πίκολο σε μια ορχήστρα παίζει συνήθως ένας από τους φλαουτίστες.

Το **κλαρινέτο** (ή **ευθύαυλος**) είναι πνευστό μουσικό όργανο.Έχει επίμηκες σωληνωτό σχήμα, ενώ στο σώμα του διακρίνονται έξι βασικές οπές μπροστά και μία οπή στην πίσω πλευρά, μοιάζοντας οπτικά με φλογέρα και άλλα αντίστοιχα πνευστά μουσικά όργανα. Επιπλέον όμως, το κλαρινέτο έχει και μια

σειρά από μεταλλικά κλειδιά που καλύπτουν ή αποκαλύπτουν άλλες οπές στο σώμα του. Ο ήχος του κλαρινέτου προέρχεται από την παλλόμενη γλωττίδα που βρίσκεται τοποθετημένη στο επιστόμιο στην κορυφή του οργάνου, και στο οποίο στερεώνεται μέσω του σφιγκτήρα.Τα τμήματα του κλαρινέτου ξεκινώντας από την κορυφή, είναι το επιστόμιο, το βαρελάκι, το άνω στέλεχος, το κάτω στέλεχος και η καμπάνα. Το κλαρινέτο κατασκευάζεται από ξύλο, κυρίως Αφρικάνικο έβενο ή τριανταφυλλιά Ονδούρας. Η γλωττίδα, κατασκευάζεται από καλάμι, κομμένο σε κατάλληλο πάχος.

Το **σαξόφωνο** είναι πνευστό μουσικό όργανο κατασκευασμένο από ορείχαλκο και ανήκει στην οικογένεια των ξύλινων πνευστών γιατί ο ήχος του παράγεται από καλάμι. Έχει στόμιο με γλωττίδα, κωνικό σωλήνα και μηχανισμό κλειδιών. Υπάρχουν επτά είδη σαξοφώνου: σοπρανίνο, σοπράνο, άλτο, τενόρο, βαρύτονο, μπάσο και κόντρα μπάσο.Το σαξόφωνο χρησιμοποιεί ένα επιστόμιο με ένα μόνο

καλαμάκι όπως αυτό του κλαρινέτου, αλλά με μια κενή εσωτερική σωλήνα, κυκλική ή τετράγωνη. Το σώμα του σαξόφωνου είναι κωνικό, δίνοντας του ιδιότητες πιο παρόμοιες με αυτές του όμποε παρά του κλαρινέτου. Παρόλα αυτά, σε αντίθεση με το όμποε του οποίου η σωλήνα είναι ένας ενιαίος κώνος, τα περισσότερα σαξόφωνα έχουν μια καμπύλη στην καμπάνα. Μεταξύ των σαξόφωνων σοπράνο και σοπρανίνο, είναι πιο κοινή η ευθεία παρά η καμπύλη γραμμή, και παρόλο που τα σαξόφωνα άλτο και τενόρο υπάρχουν και σε ευθεία γραμμή, είναι πιο σπάνιο να τα βρεις απ' ότι σε καμπύλη.

Το **Όμποε** (ή **οξύαυλος**) είναι πνευστό μουσικό όργανο με επιστόμιο από διπλή γλωττίδα, εφαρμοσμένη σε έναν εβένινο σωλήνα που φαρδαίνει σε σχήμα καμπάνας και που επάνω του εφαρμόζεται

ένα σύστημα μεταλλικών κλειδιών. Το μήκος του είναι 60 εκατοστά και ο ήχος του είναι εκφραστικός με κάποια μελαγχολική χροιά.

Το **αγγλικό κόρνο** ή **κορ ανγκλέ** είναι ξύλινο πνευστό μουσικό όργανο. Είναι στην πραγματικότητα ένα μεγάλο όμποε (15 πόντους μακρύτερο) με πιο βαθύ ήχο. Είναι και αυτό όργανο με διπλή γλωττίδα, που είναι στερεωμένη πάνω σε έναν κοντό, λυγισμένο συνδετήρα.Έχει τον ίδιο αριθμό οπών και τους ίδιους δακτυλισμούς με το όμποε.Η καμπάνα του έχει βολβοειδές σχήμα, με ένα μάλλον μικρό άνοιγμα, και σε αυτό οφείλεται το χαρακτηριστικό του ηχόχρωμα, που είναι πιο μαλακό, πιο βελούδινο και μελαγχολικό από του όμποε.

Το **φαγκότο** (ιταλ. fagotto, ελλην. *βαρύαυλος*), είναι πνευστό μουσικό όργανο, που ανήκει στην οικογένεια του όμποε. Αναφέρεται για πρώτη φορά στο δεύτερο μισό του 16ου αιώνα, ωστόσο η σύγχρονη μορφή του με διπλό σωλήνα συναντάται από τον 17ο αιώνα.Αποτελείται από έναν σωλήνα σε σχήμα κώνου. Έχει διπλή γλωττίδα. Πρόκειται για το δεύτερο πλέον βαθύφωνο από τα ξύλινα πνευστά όργανα της συμφωνικής ορχήστρας, εξ ου και η ονομασία *βαρύαυλος*, ενώ το πλέον βαθύφωνο είναι το "κόντρα φαγκότο". Από το όμποε διαφέρει σε βάθος κατά δύο οκτάβες. Το ύψος του φθάνει τα 1,3 μέτρα, ωστόσο το συνολικό μήκος του σωλήνα του, ο οποίος διπλώνεται, εκτείνεται περίπου μέχρι τα 2,5 μέτρα.

Το **κόντρα φαγκότο** ανήκει στην οικογένεια των πνευστών. Παίζει μία οκτάβα χαμηλότερα από το φαγκότο και έχει συνολικό μήκος περί τα 5,9 μέτρα. Μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα χρησιμοποιείτο συνήθως σε στρατιωτικές μπάντες.

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2014-2015
ΤΑΞΗ Γ